

PEKİŞTİRME İLKELERİ

1. PEKİŞTİREÇLER ÇEŞİTLENDİRİLMELİDİR

Sürekli aynı pekiştireci kullanmak çocuğun kolayca doyuma ulaşmasına neden olabilir. Bu nedenle bir öğretim oturumunda oyuncakları kullandığınız gibi etkinlik pekiştireçlerini de kullanmayı deneyebilirsiniz.

2. BİREYİN ÖZELLİKLERİNE UYGUN OLMALIDIR.

Pekiştireç olarak düşündüğünüz şeyler bazen çocuklar için pekiştirici özellik taşımayabilir. Örneğin, fiziksel temastan hoşlanmayan bir çocuk için çak yapmak ya da sarılmak yerine sözel övgüleri tercih edebilirsiniz.

3. UYGULAMACI TARAFINDAN KOLAY ULAŞILIR OLMALIDIR.

Pekiştireçler gerçekleşen davranışın hemen ardından sunulmalıdır. Bu konu hedef davranışın öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle kullandığınız pekiştireçlerin yanınızda mümkünse bir kutu ya da sepet içinde bulunması sizlere fayda sağlayacaktır.

4. KULLANILAN PEKİŞTİREÇ KOLAYCA DOYUMA YOL AÇMAMALIDIR.

Pekiştireç kullanımında en önemli konulardan biriside miktar ve kullanım süresidir. Yiyecek pekiştireç kullanıyorsanız sunduğunuz miktarların büyük; süreye dayalı pekiştirmeye yapıyorsanız etkinliklerin süresi çok uzun olmamalıdır. Amaç az miktar ve sürelerle çocukların motivasyonunu artırmak ve kolayca doyuma ulaşmayı engellemektir.

5. ETKİLİ BİR PEKİŞTİRME TARİFESİNE BAĞLI OLARAK SUNULMALIDIR.

Sayılabılır ve süreye dayalı davranışlar için uygun olan pekiştirme tarifeleri seçilmeli ve kullanılmalıdır. Pekiştireçlerin tarifelere bağlı kalarak silikleştirilmesi pekiştireç bağımlılığını önlemek açısından önemlidir.

PEKİŞTİRME İLKELERİ

6. HEDEF DAVRANIŞI PEKİŞTİREÇ İZLEMELİDİR.

Özellikle edinim aşamasında (öğrenmeye yeni başlarken) her davranışın ardından pekiştireç sunulmasına dikkat edilmelidir. Unutmayınız ki pekiştireçler davranışların oluşum sıklığını ve süresini artıran uyaranlardır. Eğer hedef davranışınızda artış görmek istiyorsanız başlarda her davranışın, ilerleyen zamanlarda ise bir pekiştirme tarifesine bağlı kalarak belli aralıklarla pekiştireç sunmayı unutmayınız. Örneğin, "burnunu göster" dedikten sonra burnunu gösteren çocuğa hemen en sevdiği oyuncuğun verilmesi gibi.

7. PEKİŞTİREÇ COŞKULU BİR ŞEKİLDE SUNULMALIDIR.

Özellikle sosyal pekiştireçleri (övgüler) kullanırken coşkulu bir şekilde sunmaya özen gösteriniz. Bu durum çocukların doğru tepkilerde bulduklarını anlamalarına yardımcı olacaktır. Yalnız bunu yaparken ses ve temas şiddetine dikkat etmenizi öneririz. Yüksek ses (bağırarak) ve fiziksel baskı bazı çocuklar için pekiştirici özellikten ziyade ceza niteliği taşıyabilir.

8. KULLANILAN PEKİŞTİREÇ UYGUN MİKTARDA/SÜREDE SUNULMALIDIR.

Pekiştireçler süre ve miktar bakımından doyuma yol açmayacak şekilde kullanılmalıdır. Aynı zamanda çok kısa süre ya da miktarda da sunulmamalıdır. Örneğin, çocuktan burnunu göstermesini istediğinizde gösterirse bir çubuk krakerin ¼'ini verebilirsiniz. Bir oyuncakla oynama ile ödüllendirecekseniz oyuncakla 1-2 dakika oynamasına müsaade edebilirsiniz.

9. HEDEF DAVRANIŞIN YANINDA DİĞER UYGUN DAVRANIŞLAR DA PEKİŞTİRİLMELİDİR.

Bir öğretim oturumunda hedeflediğiniz davranışlar dışında çocuğun yerinde sessiz oturması, size bakması gibi davranışları da pekiştirmeniz eğitsel kontrolü sağlamanız açısından faydalı olacaktır. Bu tür davranışlar için en etkili pekiştireci kullanmak yerine sosyal pekiştireçleri kullanmayı tercih edebilirsiniz. Hem bu davranışlar hem de hedeflenmeyen davranışlar için aynı etkide pekiştireci kullanmak öğretmeye çalıştığınız hedef davranış konusunda çocukta kafa karışıklığına sebep olabilir.

Daha fazla bilgi edinmek için ziyaret etmeyi unutmayınız!

WWW.TOHUMOTIZMPORTALI.ORG

Bu infografik Tohum Otizm Vakfı Eğitim ARGE departmanı tarafından geliştirilmiştir. Referans vermeden kullanmak, basım ve dağıtımını yapmak yasaktır.

arge@tohumotizm.org.tr

www.tohumotizm.org.tr

Kaynak: Yılmaz, D. (2019, Nisan 14). Otizimli Çocuklar için Motivasyon Sistemleri Geliştirme [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=lyXIXAGxQLY>

Vuran, S. (Ed.). (2019). Eğitime uzanan yol projesi öğretmen eğitim kitapçığı. Tohum Otizm Vakfı.